

Gdańsk, dn. 16.12.2004

Projekt ochrony radiologicznej

Szpital Specjalistyczny
im. Floriana Ceynowy
ul. dr. A Jagalskiego 10
84-200 Wejherowo

Atestacja higieny radiacyjnej
UZGODNIŁO
~~decyzją~~ / postanowieniem
Nr SE.ZNS-80/ 492/102/04
z dnia 13.01.2005r.

Tomografia

*Oryginał u p. Mirki Zakmęskiej (RtO)
19.02.2013.*

Wuln

Z-ca Państwowego
Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego
w Gdańsku

Aty
Lok med. Andrzej Jagodziński

"ATOMUS"
Hona Borowska
80-116 Gdańsk, ul. Szara 9B/66
NIP 583-118-83-22, Regon 192970790
tel. 0 606 788 088

Inspektor Ochrony Radiologicznej

Borowska
mgr Hona Borowska
nr upr. PAA 2383/B/2002
tel. 0 606 788 088

Spis treści

1. Wstęp	str. 3
2. Opis usytuowania gabinetu RTG	str. 3
3. Opis istniejących osłon	str. 5
4. Wyposażenie gabinetu RTG	str. 5
5. Założenia pracy ze źródłami promieniowania	str. 5
6. Rozmieszczenie aparatury	str. 6
7. Obliczenia osłon stałych przed promieniowaniem RTG	str. 6
8. Zestawienie osłon stałych	str. 10
9. Wnioski dotyczące wykonania osłon	str. 10
10. Wentylacja – wymagania	str. 11
11. Sygnalizacja i oznaczenia	str. 11
12. Wyposażenie pracowni	str. 11

Załączniki

1. Plan gabinetu RTG – opis ścian – rys. 1.

1. Wstęp.

Projekt ochrony radiologicznej opracowano w oparciu o:

- Projekt rozmieszczenia aparatury – załącznik – rys. 2,
- Założenia pracy w gabinecie rentgenowskim,
- Zebrane informacje o istniejących osłonach stałych i oględzinach otoczenia (badany obiekt),
- Ustawę Prawo Atomowe z dnia 29 listopada 2000 r. (Dz.U. z 2001 r. Nr 3 poz. 18, nr 100, poz. 1085 i nr 154, poz. 1800 oraz z 2002 r. Nr 47, poz. 676, nr 135, poz. 1145),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 maja 2002 r. W sprawie dawek granicznych promieniowania jonizującego (Dz.U. nr 111, poz. 969),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2002 r. W sprawie warunków bezpiecznego stosowania promieniowania jonizującego w celach medycznych oraz sposobu wykonywania kontroli wewnętrznej nad przestrzeganiem tych warunków (Dz.U. nr 241, poz. 2098),
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 września 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpiecznej pracy z aparatami rentgenowskimi o energii promieniowania do 300 keV stosowanymi w celach medycznych (Dz. U. Nr 173, poz. 1681),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2002 r. W sprawie szczegółowych warunków bezpiecznej pracy ze źródłami promieniowania jonizującego (Dz.U. nr 239, poz. 2029),
- Polską Normę PN-86/J-80001. Materiały i sprzęt ochronny przed promieniowaniem X i gamma. Obliczanie osłon stałych,
- Polską Normę PN-79/J-08002. Źródło promieniowania jonizującego. Znaki ostrzegawcze.
- Instrukcję obsługi aparatu Mammomat 3000 SIEMENS.

2. Opis usytuowania.

W gabinecie nr ____usytuowanym w przyziemiu stanąć ma aparat rtg typu Mammomat 3000 przeznaczony do badań mammograficznych firmy SIEMENS. Powierzchnia gabinetu wynosi 21 m² - oznacza to, że jest zgodna z wymogami.

2.1. Ściana A.

Ściana A oddziela gabinet od gabinetu USG. Jest to miejsce krótkotrwałego przebywania ludzi.

$$D_{gr} = 1.66 \mu\text{Gy}$$

2.2. Ściana B.

Ściana B oddziela gabinet od poczekalni dla pacjentów oraz członków ich rodzin. Jest to miejsce krótkotrwałego przebywania ludzi.

$$D_{gr} = 1.66 \mu\text{Gy}$$

2.3. Ściana C.

Ściana C oddziela gabinet od podwórka.

$$D_{gr} = 1.66 \mu\text{Gy}$$

2.4. Ściana D.

Ściana D oddziela gabinet mammograficzny od archiwum. Jest to miejsce krótkotrwałego przebywania ludzi.

$$D_{gr} = 1.66 \mu\text{Gy}$$

2.5. Ściana P.

Strop górny. Powyżej znajdują się sale chorych.

$$D_{gr} = 1.66 \mu\text{Gy}$$

2.6 Ściana R

Strop dolny. Nie wykonujemy obliczeń ze względu na fakt, że pod gabinetem nie ma już żadnych pomieszczeń.

3. Opis istniejących osłon.

1. Ściana A – ściana wykonana z cegły sylikatowej. Ściana o grubości 120 mm.
2. Ściana B – ściana wykonana z cegły dziurawki o grubości 160 mm,
3. Ściana C - wykonana z cegły dziurawki o grubości 420 mm
4. Ściana D – ściana wykonana z cegły dziurawki o grubości 160 mm
5. Ściana P ściana wykonana z warstwy betonu o grubości 230 mm

4. Wyposażenie gabinetu RTG.

Aparat rtg typu Mammomat 3000 o parametrach:

- max. napięcie anodowe 35 kV
- max. prąd anodowy 200 mA
- filtracja 0.2 mm Al

5. Założenia pracy ze źródłami promieniowania.

Zakłada się wykonywanie w tym gabinecie 50 badań mammograficznych w tygodniu średnio 4 zdjęcia podczas 1 badania, czyli 200 ekspozycji.

Tygodniowe obciążenie aparatu przyjęto dla mammografu 11 mAh.

Czas (t) narażenia na promieniowanie w ciągu tygodnia należy obliczyć wg wzoru 1 (p.2.3 normy PN-86/J-80001)

$$t = T \cdot U \cdot t_0$$

wzór 1

w którym:

T - współczynnik określający prawdopodobieństwo przebywania ludzi w osłanianym miejscu,
U - współczynnik określający prawdopodobieństwo skierowania użytecznej wiązki promieniowania w kierunku obliczonej osłony.

Wartości współczynników T i U podane są w Polskiej Normie PN-86/J-80001.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 maja 2002 roku dawki graniczne wyrażone jako dawki efektywne wynoszą odpowiednio

- dla osób narażonych zawodowo 20 mSv w ciągu roku kalendarzowego
- dla osób z ogółu ludności przebywających w otoczeniu źródła promieniowania jonizującego 1 mSv w ciągu roku kalendarzowego

Należy uwzględnić również Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 września 2003 roku, które mówi, że ściany zewnętrzne i stropy pracowni rtg powinny zapobiegać otrzymaniu przez osoby z ogółu ludności dawki skutecznej przekraczającej wartość 0.1 mSv w ciągu roku kalendarzowego.

Dawki graniczne można wyrazić jako dawki pochłonięte w ciągu tygodnia i przyjąć je do obliczeń

- dla osób zawodowo narażonych 334 µGy/tydzień dla pracowników kategorii A
100 µGy/tydzień dla pracowników kategorii B
- dla osób z ogółu ludności przebywających w otoczeniu źródła promieniowania jonizującego 16.6 µGy/tydzień

dla osób przebywających za ścianami i stropami zewnętrznymi pracowni rtg
1.66 μGy /tydzień

Filtracja całkowita wynosi 0.2 mm Al dla mammografu.

Przy obliczaniu wartości dawki D dla mammografu przyjęto filtrację 0.1 mm Al w celu zwiększenia skuteczności obliczanych osłon.

Dopuszczone dawki promieniowania D dla poszczególnych kategorii osób w ciągu roku wynoszą odpowiednio

- dla zawodowo narażonych na promieniowanie 1 mSv
- dla pozostałych 0.1 mSv

6. Rozmieszczenie aparatury.

Rozmieszczenie aparatury pokazano na rysunkach 1 (załącznik).

7. Obliczenia osłon stałych przed promieniowaniem RTG.

Założenie. Osłona powinna w każdym swym miejscu zmniejszać moc dawki promieniowania, co najmniej do przyjętej wartości (Polska Norma PN-86/J-80001. Materiały i sprzęt ochronny przed promieniowaniem X i gamma. Obliczanie osłon stałych., p.2.1.).

Do obliczeń posłużono się informacjami o najmniejszej odległości od źródła promieniowania RTG do obiektów znajdujących się za osłoną (ścianą). Linia łącząca głowicę lampy RTG z rozpatrywanym punktem wyznacza kierunek wiązki pierwotnej przyjęty do obliczeń.

Krotność (k) osłabienia promieniowania przez osłonę należy obliczyć wg wzoru 2 (p.2.5.1.2. normy PN-86/J-80001) pod warunkiem, że wiązka pierwotna pada bezpośrednio na osłonę.

$$k = \frac{\dot{D} \cdot I \cdot t}{D_g \cdot l^2} \cdot y \quad \text{wzór 2}$$

w którym:

$\dot{D}$ - moc dawki wg p.2.5.1.1 w odległości 1 m od ogniska lampy przeliczona dla prądu anodowego 1 mA, $\text{cGy} \cdot \text{min}^{-1} \cdot \text{m}^2 \cdot \text{mA}^{-1}$,

I - nominalne natężenie prądu anodowego lampy rentgenowskiej, mA,

t - czas narażenia w ciągu tygodnia osób przebywających w miejscu osłanianym, wyznaczony zgodnie z p.2.3 normy PN-86/J-80001, min, (wzór 1),

D_g - dawka tygodniowa określona zgodnie z p.2.2 normy PN-86/J-80001, cGy,

l - najmniejsza odległość ogniska lampy od miejsca osłanianego w ustalonych warunkach pracy, m,

y - współczynnik zgodny z p.2.4 normy PN-86/J-80001.

Grubość osłon z ołowiu o wymaganejrotności (k) osłabienia promieniowania, obliczonej zgodnie z p.2.5.1.2 normy PN-86/J-80001 (wzór 2), należy wyznaczyć z krzywej dla odpowiedniego nominalnego napięcia aparatu rentgenowskiego podanej na rys. 1 i 2. - p.2.5.1.3 normy PN-86/J-80001.

Do obliczeń przyjmuje się wzory zgodne z normą

Przy obliczaniu osłon przed promieniowaniem rozproszonym przez tkankę należy skorzystać ze wzoru podanego w punkcie 2.5.2.1 Polskiej Normy

$$C_1 = \frac{Dgr \cdot t^2}{l \cdot I} \quad \text{wzór 3}$$

Dgr - graniczna dawka tygodniowa [μGy]

l - najmniejsza odległość przedmiotu rozpraszającego od miejsca osłanianego [m]

t - czas narażenia w ciągu tygodnia [h]

I - nominalne natężenie prądu anodowego [mA]

Ze względu na to, że spełnione są warunki normy możemy skorzystać z rys. 3 normy (odległość l jest większa od 0.5 m, oraz odległość f wynosi około 0.6 m)

Do obliczeń przyjmujemy wartość powierzchni $s = 0.1 \text{ m}^2$

Przy obliczaniu osłon przed promieniowaniem rozproszonym przez ściany i stropy korzysta się ze wzoru z punktu 2.5.3.1 Polskiej Normy

$$C_2 = \frac{Dgr \cdot t^2 \cdot f^2}{l \cdot I \cdot s} \quad \text{wzór 4}$$

Dgr - graniczna dawka tygodniowa [μGy]

l - najmniejsza odległość przedmiotu rozpraszającego (ścian i stropów) od miejsca osłanianego [m]

t - czas narażenia w ciągu tygodnia [h]

I - nominalne natężenie prądu anodowego [mA]

f - odległość przedmiotu rozpraszającego (ścian i stropów) od ogniska lampy [m]

s - rzut powierzchni przedmiotu rozpraszającego (tkanki), na płaszczyznę prostopadłą do kierunku wiązki pierwotnej w odległości f [m^2]

Ze względu na to, że najmniejsza odległość l jest większa od 0.5 m można korzystać z rys. 4 normy.

Różnica $f^2/s > 0.5$

Dla mammografu parametry wynoszą

f = 1.4 m

s = 0.4 m^2

y = 0.2

dalej obliczamy

$$f^2/s \cdot y = 24.5 \text{ w zaokrągleniu } 25$$

Przyjmujemy również, że dawka od źródła promieniowania rozproszonego nie może przekroczyć 50 % dawki granicznej.

Warunki pracy osób przebywających w pobliżu aparatu rtg do obliczeń zostały przyjęte najmniej korzystne.

Grubość osłon została podana za pomocą równoważnika ołowiu (mm Pb) określonego dla maksymalnej wartości napięcia anodowego.

7.1. Ściana A.

$$D_{gr} = 1.66 \text{ } \mu\text{Gy}$$

$$l = 2.6 \text{ m}$$

$$T = 0.25$$

$$D_{cz} = 0.83 \text{ } \mu\text{Gy}$$

$$l = 2.6 \text{ m}$$

$$T = 1$$

$$I \cdot t = 11 \text{ mAh}$$

$$C1 = 0.5$$

$$\text{Pb [mm] poniżej 0.6}$$

$$C2 = 12.5$$

$$\text{Pb [mm] 0.5}$$

7.2. Ściana B.

Przyjmujemy do obliczenia współczynnika k, że 25 % zdjęć wykonuje się przy wiązce użytecznej promieniowania skierowanej prostopadle w stronę osłony A.

$$200 \text{ ekspozycji} \cdot 25 \% = 50$$

$$I \cdot t = 83.3 \text{ mAmin}$$

$$\dot{D} = 30 \text{ mGy}$$

$$D = 0.000415 \text{ mGy}$$

$$T = 0.25$$

$$U = 1$$

$$y = 0.2$$

$$l = 6 \text{ m}$$

$$k = 33\,454 \text{ Pb (mm) poniżej 0.5 mm}$$

$$D_{gr} = 1.66 \text{ } \mu\text{Gy}$$

$$l = 6 \text{ m}$$

$$T = 0.25$$

$$D_{cz} = 0.62 \text{ } \mu\text{Gy}$$

$$l = 6 \text{ m}$$

$$T = 0.25$$

$$I \cdot t = 11 \text{ mAh}$$

$$C1 = 2$$

$$Pb \text{ [mm] poniżej } 0.4$$

$$C2 = 50$$

$$Pb \text{ [mm] poniżej } 0.3$$

7.3 Ściana C.

$$D_{gr} = 1.66 \text{ } \mu\text{Gy}$$

$$l = 2.7 \text{ m}$$

$$T = 0.05$$

$$D_{cz} = 0.83 \text{ } \mu\text{Gy}$$

$$l = 2.7 \text{ m}$$

$$T = 0.05$$

$$I \cdot t = 11 \text{ mAh}$$

$$C1 = 0.56$$

$$Pb \text{ [mm] } 0.5$$

$$C1 = 14$$

$$Pb \text{ [mm] } 0.5$$

7.4 Ściana D.

Przyjmujemy do obliczenia współczynnika k , że 25 % zdjęć wykonuje się przy wiązce użytecznej promieniowania skierowanej prostopadle w stronę osłony A.

$$200 \text{ ekspozycji} \cdot 25 \% = 50$$

$$I \cdot t = 83.3 \text{ mAmin}$$

$$\dot{D} = 30 \text{ mGy}$$

$$D = 0.000415 \text{ mGy}$$

$$T = 0.05$$

$$U = 1$$

$$y = 0.2$$

$$l = 5 \text{ m}$$

$$k = 48 \text{ 173 Pb (mm) poniżej } 0.5 \text{ mm}$$

$T = 0.05$
 $I^*t = 11 \text{ mAh}$
 $C1 = 1.4$
Pb [mm] poniżej 0.4
 $C2 = 35$
Pb [mm] poniżej 0.4

7.5 Ściana P

$D_{gr} = 1.66 \mu\text{Gy}$ $l = 3 \text{ m}$ $T = 1$

$D_{cz} = 0.83 \mu\text{Gy}$
 $l = 3 \text{ m}$
 $T = 1$
 $I^*t = 11 \text{ mAh}$
 $C1 = 0.68$
Pb [mm] 0.5
 $C1 = 17$
Pb [mm] 0.5

8. Zestawienie osłon stałych.

Ściana A wykonana z cegły sylikatowej / strukturą odpowiada betonowi / o grubości 120 mm / o równoważniku osłony podstawowej mm Pb przy 35 kV - 1.2 /. Wymagana grubość osłony / mm Pb / 0.6.

Ściana B ściana wykonana z cegły dziurawki o grubości 160 mm / o równoważniku osłony podstawowej mm Pb przy 35 kV - 0.8 /. Wymagana grubość osłony / mm Pb / 0.5.

Ściana C ściana wykonana z cegły dziurawki o grubości 420 mm / o równoważniku osłony podstawowej mm Pb przy 35 kV - większy niż 3.0 /. Wymagana grubość osłony / mm Pb / 0.5.

Ściana D ściana wykonana z cegły dziurawki o grubości 160 mm / o równoważniku osłony podstawowej mm Pb przy 35 kV - 0.8 /. Wymagana grubość osłony / mm Pb / 0.5.

Ściana P ściana wykonana z betonu o grubości 230 mm / o równoważniku osłony podstawowej mm Pb przy 35 kV – 2.3 /. Wymagana grubość osłony / mm Pb / 0.5.

9. Wnioski

Istniejące ściany zapewniają wystarczającą osłonę przed promieniowaniem X i nie wymagają dodatkowego zabezpieczenia

/ przy założeniu, że wykonane są z cegły dziurawki i sylikatowej /.

Wystarczającą ochronność ścian mogą potwierdzić pomiary dozymetryczne wykonane po zamontowaniu aparatów rtg.

Strop i podłoga nie wymagają dodatkowych osłon.

Drzwi z rozbieralni do gabinetu mammograficznego (w osłonie B) powinny być pokryte blachą ołowianą o grubości 0.5 mm.

Drzwi z gabinetu USG oraz ciemni do gabinetu mammograficznego (w osłonie A) powinny być pokryte blachą ołowianą o grubości 0.6 mm.

Drzwi z gabinetu mammograficznego do archiwum (w osłonie D) powinny być pokryte blachą ołowianą o grubości 0.5 mm.

10. Wentylacja – wymagania.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 11 września 2003 roku musi to być wentylacja mechaniczna lub grawitacyjna zapewniająca, co najmniej 1.5 – krotną wymianę powietrza w ciągu godziny. Uwzględniając § 8 .3 dodatkowo wentylacja spełniać musi wymagania określone w przepisach dotyczących zakładu opieki zdrowotnej.

11. Sygnalizacja i oznaczenia.

Gabinety z aparatami RTG powinny mieć nad wejściem do gabinetu sygnalizację świetlną wskazującą na włączenie aparatu do sieci lub na gotowość aparatu do pracy. Sygnalizacja i drzwi wejściowe powinny być oznakowane zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpiecznej pracy ze źródłami promieniowania jonizującego (Dz.U. nr 239, poz. 2029, załączniki, załącznik nr 1).

12. Wyposażenie pracowni.

Na wyposażeniu gabinetu, w którym pracuje zestaw rentgenowski powinny znajdować się:

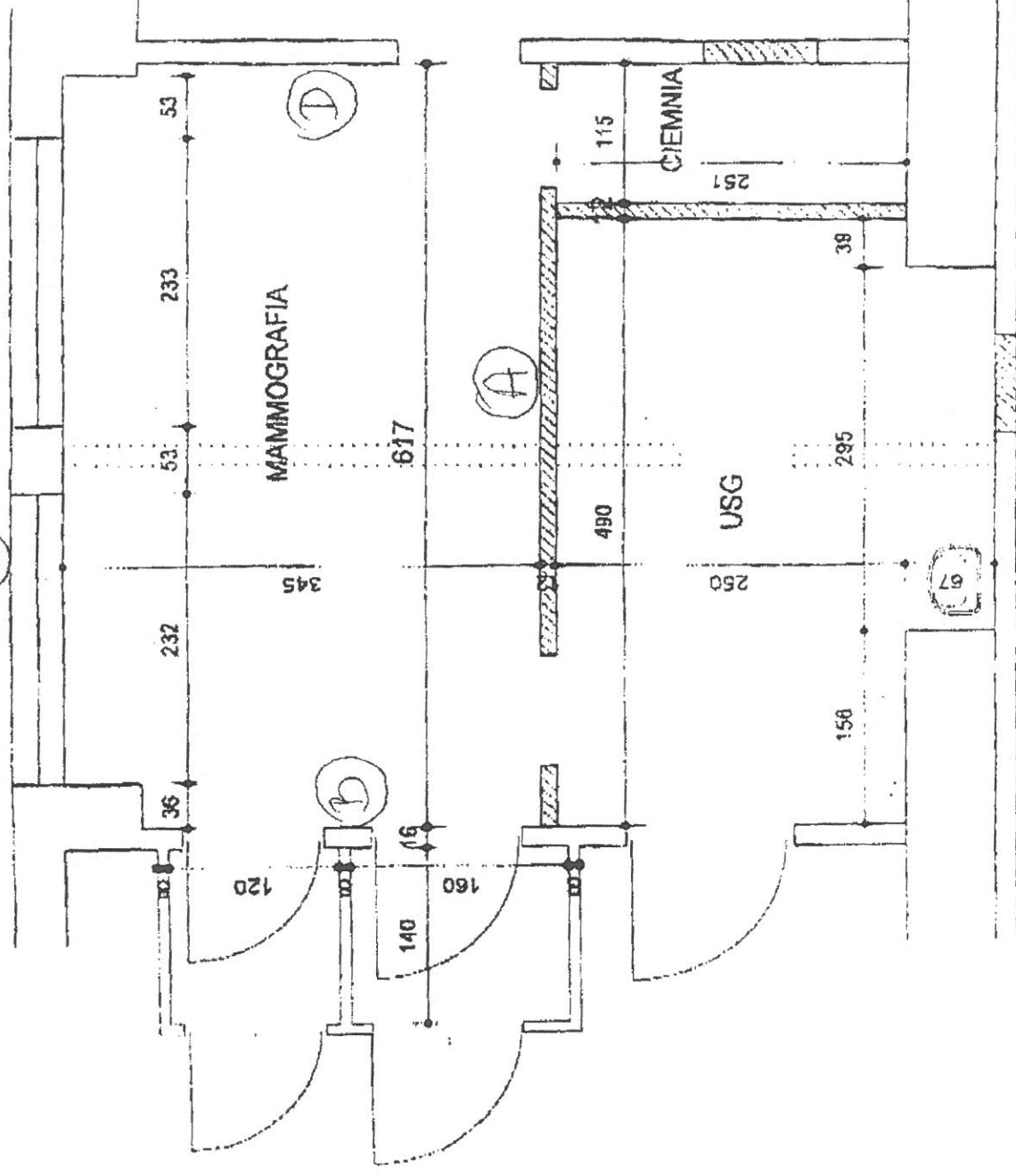
- instrukcje pracy ze źródłami promieniowania jonizującego wraz z zakresem przepisów prawnych do stosowania,
- protokoły pokontrolne Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz protokoły pomiarów dozymetrycznych,
- ewidencja osób zatrudnionych w warunkach narażenia na promieniowanie jonizujące wraz z wykazem terminów specjalistycznych badań lekarskich,
- ewidencja dawek indywidualnych oraz wykaz terminów przesyłania dawkomierzy fotometrycznych /lub innych / do kontroli,
- dokumentacja pracowni, aparatury, książka serwisowa oraz protokoły pomiarów,
- regulamin pracy,
- osłony indywidualne przed promieniowaniem jonizującym dla personelu oraz pacjentów.

Gdańsk 2004 rok

Opracowała
Ilona Borowska
mgr Ilona Borowska

TEREN ZEWNĘTRZNY

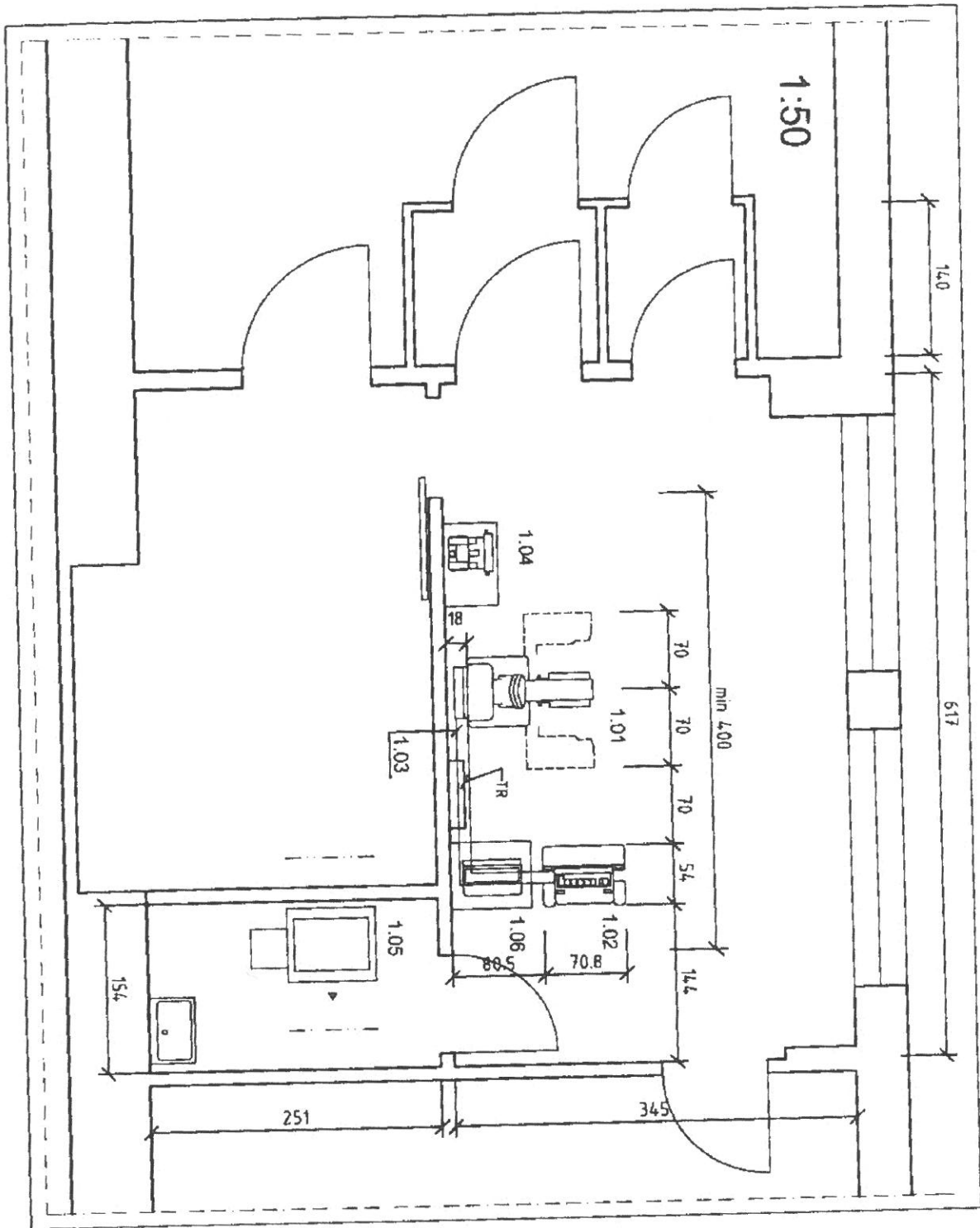
(C)

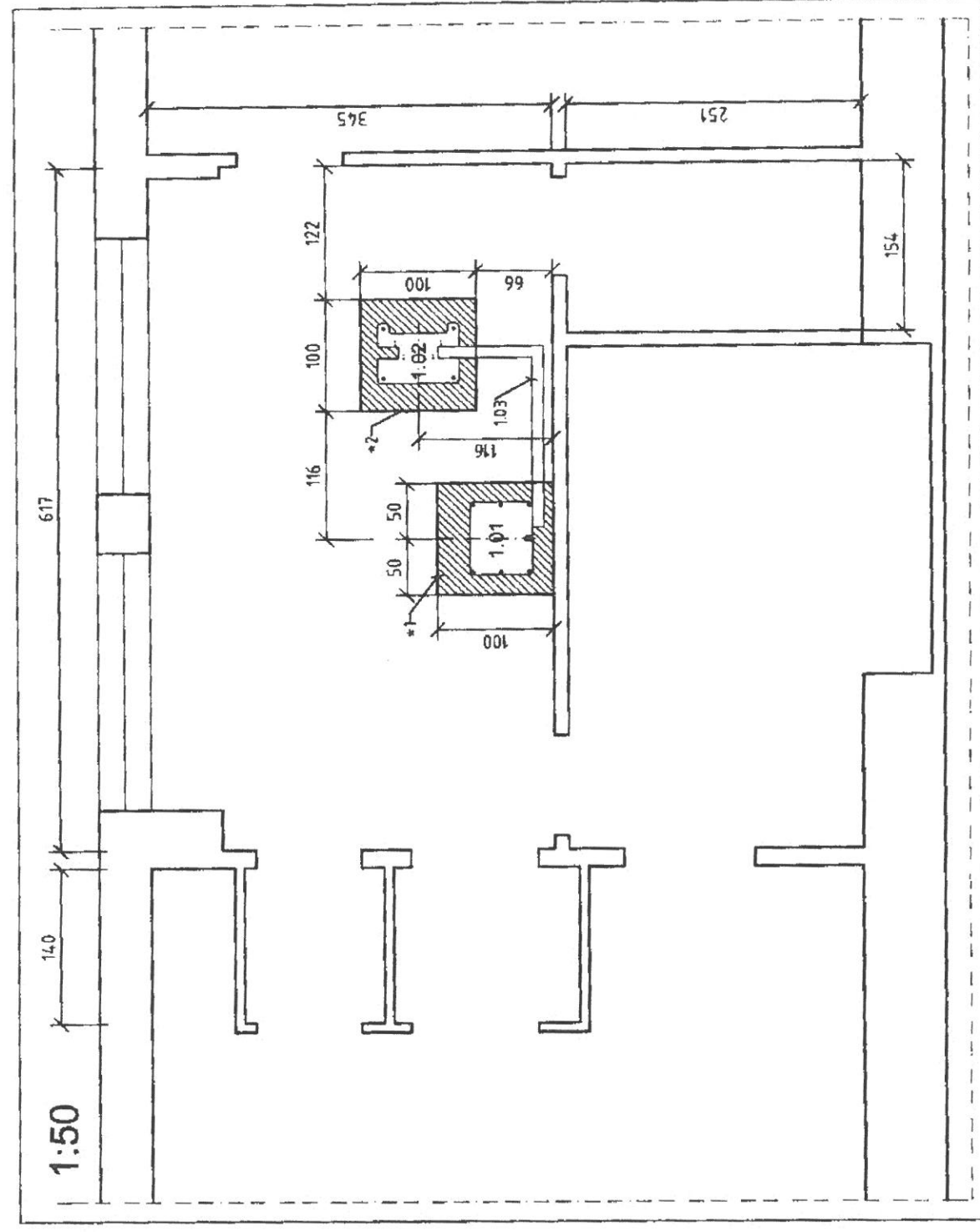
ARCHIWUM

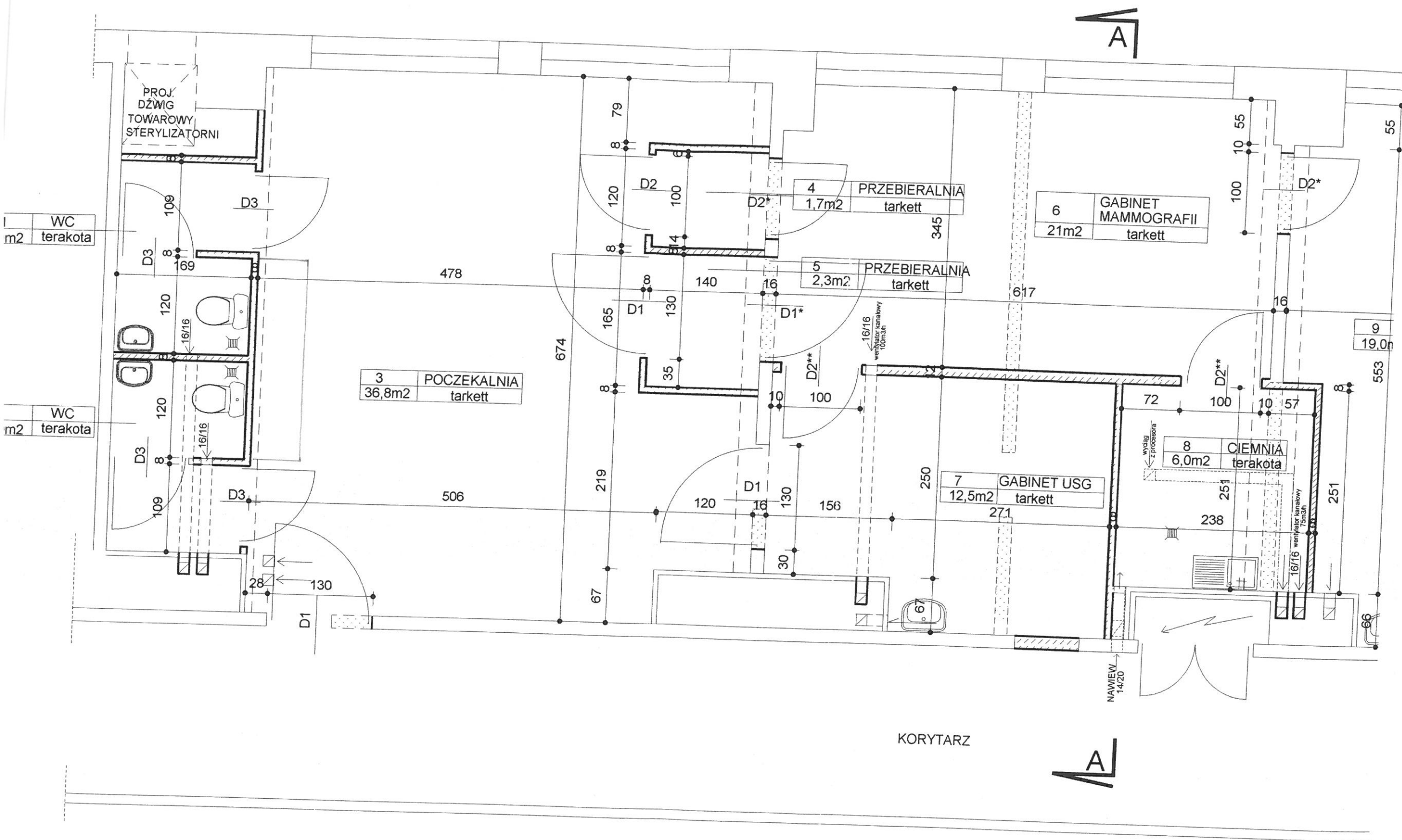
POCZĘKALNIA

KORYTARZ

POCZEKALNIA-200Lx 4x(PK1x36)+1x(PK40)
 REJESTRACJA-300Lx 2x(PK2x36)
 PRZEBIERALNIE-100Lx 2x(PK2x18)

GAB. MAMMOGRAFII-200Lx
 6x(PK1x36)
 1x(PK40)

ARCHIWUM-200Lx
 6x(PK1x36)
 1x(PKs1x18)

GAB. LEKAR
 6x(PK1x36)
 1x(PKs1x18)

WC-100Lx
 2x(PKs2x18)
 1x(PKs1x18)

20 41

WC-100Lx
 2x(PKs2x18)
 1x(PKs1x18)

20 41

11	20	21
41	51	81
K1		

11	41	51
81	K1	

GABINET USG-200Lx
 5x(PK1x36)
 1x(PKs1x18)
 1x(PK40)

11	22	28
41	52	81
K2		

11	22	23
27	41	81
K2		

11	23
27	29

CIEMNIA-150Lx
 1x(PK2x36)
 1x(PK40)

12	24
52	

12
51

